

GREENWOODOVÉ

MICHAEL CHRISTIE

SÁGA O RODINĚ SPJATÉ S LETOKRUHY
V KMENI POSLEDNÍHO UMÍRAJÍCÍHO STROMU

MICHAEL CHRISTIE
GREENWOODOVÉ

slovar

Copyright © Michael Christie 2019
Edition © McClelland & Stewart, a division of Penguin Random House
Canada Limited, a Penguin Random House Company 2019
Book design by Jennifer Griffiths
Cover art: (tree) Public Domain by <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-1904-2091>
Interstitial art: (cross-section of tree rings) © Josef Mohyla/E+/Getty Images
CC by <https://www.flickr.com/photos/biodivlibrary/10460597646/>
CC by <https://wellcomecollection.org/works/c3g45u3g?query=veins>
CC by <https://www.flickr.com/photos/biodivlibrary/7064353165/>
CC by <https://www.flickr.com/photos/biodivlibrary/10460610126/>
Typeset in Adobe Caslon Pro by M&S, Toronto

Translation © Hana Březáková 2021
Czech edition © Nakladatelství Slovart, s. r. o., Praha 2021

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, uložena ve vyhledávacím systému či šířena jakýmkoliv způsobem (elektronicky, mechanicky, kopírováním, nahráváním či jinak) bez předchozího svolení majitelů autorských práv.

Z anglického originálu *Greenwood*,
který vydalo nakladatelství McClelland & Stewart
přeložila Hana Březáková
Redakce Michaela Šmejkalová
Editor Jan Pavel
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v Praze roku 2021
Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Cena uvedená na obálce je nezávazným
doporučením pro koncové prodejce.

ISBN 978-80-276-0303-9
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
www.slovart.cz

Kniha vyšla díky finanční podpoře
Ministerstva kultury České republiky.

Mé rodině

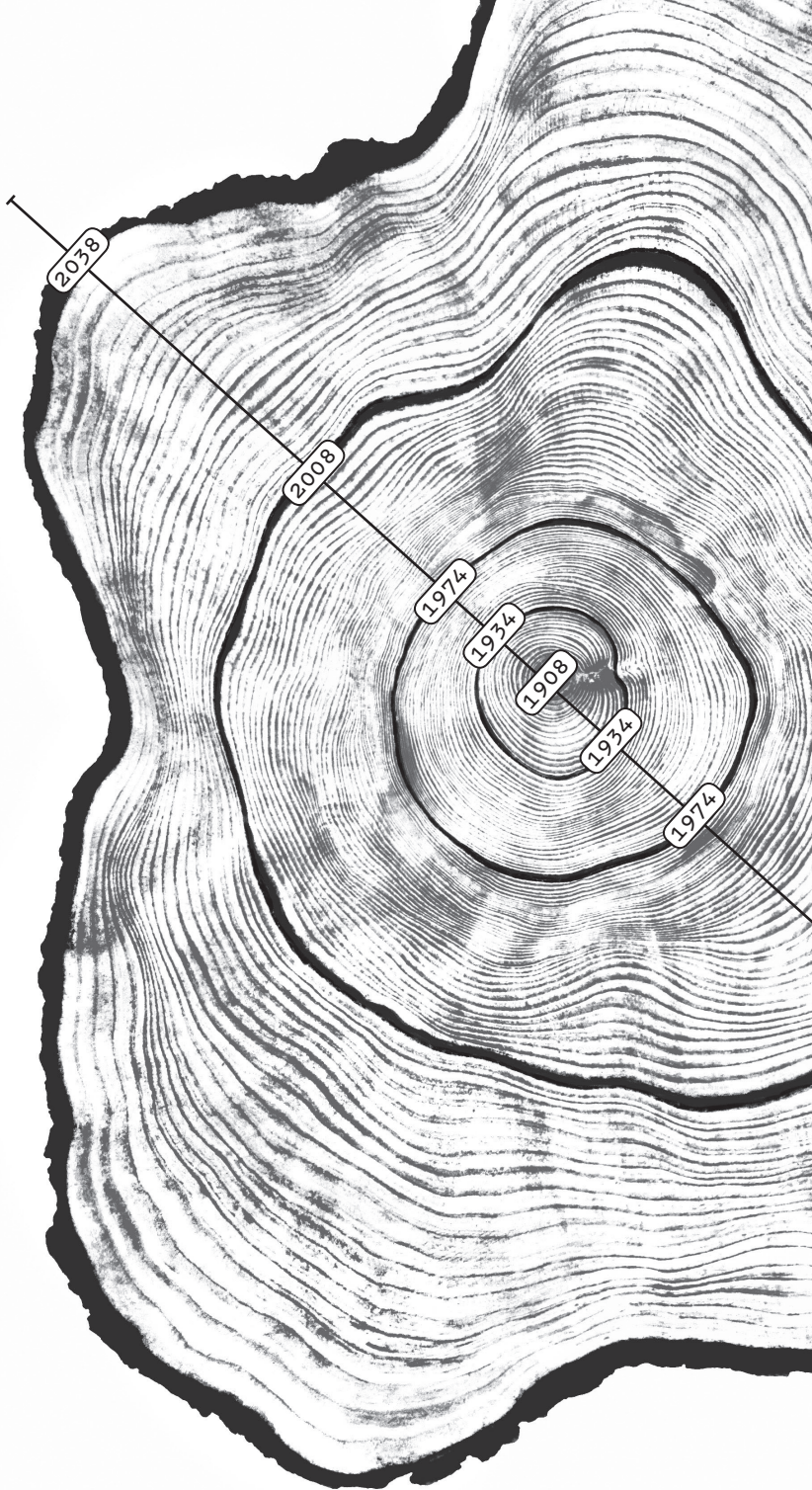
*Stromy ohýbají čas, nebo spíš vytvářejí rozmanitost časů:
zde zhuštěné a rychlé, onde klidné a pomalu plynoucí.*

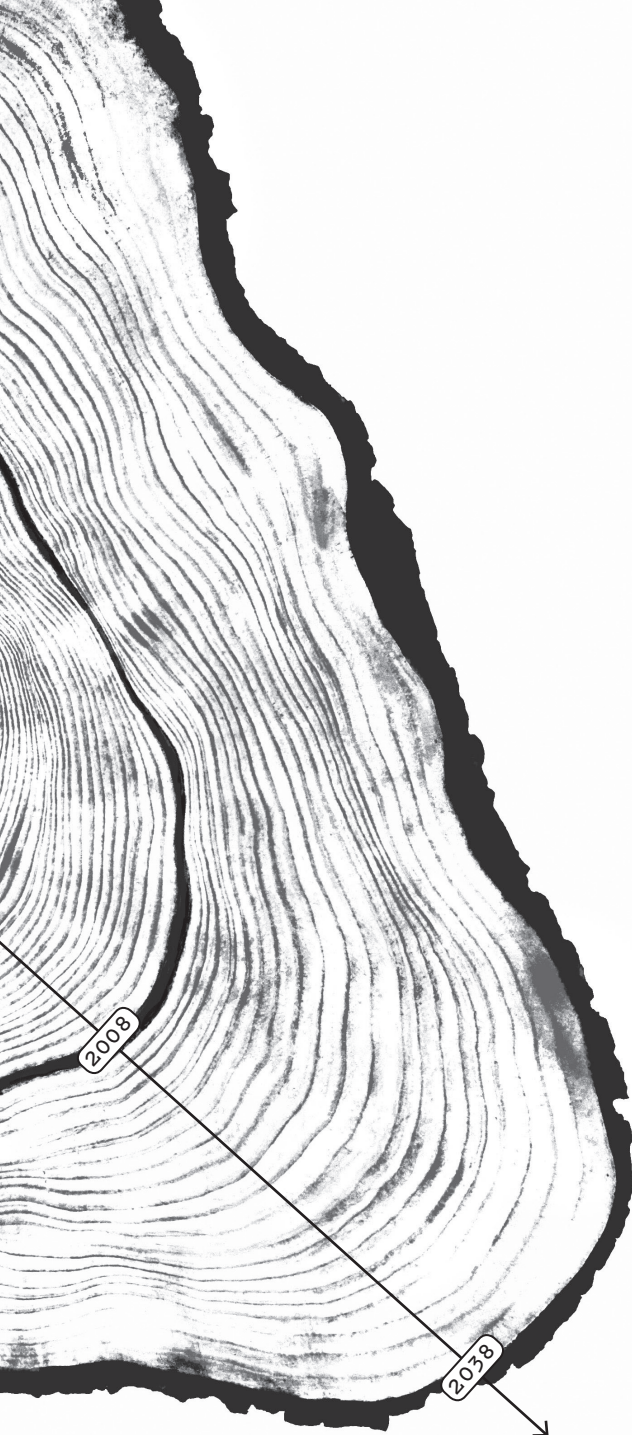
JOHN FOWLES, STROM

*Rozseknutí klády je dramatické – poprvé odhalíte
krásku skrytou uvnitř kmene, po staletí čekající na to,
až jí bude dán druhý život.*

GEORGE NAKASHIMA, DUŠE STROMU

2008

2038

2038

GREENWOODSKÁ ARBOREÁLNÍ KATEDRÁLA

PŘICHÁZEJÍ SEM KVŮLI stromům.

Aby si mohli přičichnout k jejich jehličí. Aby si mohli pohladit jejich kůru. Aby si odpočinuli v pokorném stínu tyčících se velikánů. Aby beze slov postáli v jejich listnatých chrámech a pomodlili se k jejich tisíciletým duším.

Z prachem se dusících měst tohoto světa přijíždějí sem do výjimečného arboreálního útočiště – na odlehlý zalesněný ostrov nedaleko Tichomořského lemu v Britské Kolumbii –, aby prošli transformací, znovu nabyli sil a opětovně našli spojení. Aby si připomněli, že kdysi hlasitě bijící zelené srdce Země stále existuje, duše všech živých tvorů se nerozpadla v prach, že ještě není příliš pozdě a vše není ztraceno. Přicházejí sem do Greenwoodské arboreální katedrály, aby se utvrdili v této nehorázně lži, a úkolem lesní průvodkyně Jake Greenwoodové je nakrmit je jí po lžičkách.

BOŽÍ PROSTŘEDNÍČEK

VĚTVEMI PRONIKÁ K ZEMI první světlo a Jake se u začátku stezky zdraví se svou ranní skupinou Poutníků. Dnes je povede mezi k nebi se tyčícími věžemi douglasek tisolistých a zeravů obrovských, kolem žulových výběžků porostlých plyšovými vrstvami zelenomodrého mechu až k letitému stromovi, kde je očekává zjevení. Předpověď počasí slibuje déšť, a tak je všech dvanáct Poutníků zahaleno v Katedrálou poskytované listokůži, lesklé, a přesto prodyšné nové látce, která nahradila Gore-Tex, nanomembráně navržené tak, aby kopírovala způsob, jímž listy odpuzují vodu a ona se na jejich povrchu sbíhá do kapek. Ačkoliv Katedrála přidělila Jake její vlastní bundu z listokůže, nosí ji zřídkakdy, z obavy, aby nějak nepoškodila majetek společnosti; už tak vězí až po krk v dluzích, než aby si ještě musela dělat starosti kvůli úhradě ceny za drahou bundu. Jenže dnes, jak se tak vleče v mrholivém dešti, který se spustil krátce poté, co se vydali na stezku, lituje, že neudělala výjimku.

Navzdory litru jako inkoust černého kafe, který dnes ráno zhltila před prací, jí připadá její kocovinou zamlžený mozek jako měkká karamelka a v hlavě jí bodne v bolestné synchronicitě s každým krokem, který udělá. Ale třebaže je žalostně nepřipravená začít mluvit před návštěvníky, jakmile přijdou mezi první stromy starého porostu, spustí svoji naučenou řeč.

„Vítejte v tlukoucím srdci Greenwoodské arboreální katedrály,“ pronese zvučným teatrálním hlasem. „Stojíte na padesáti sedmi čtverečních kilometrech jednoho z posledních zbývajících původních lesních porostů na Zemi.“ Načež Poutníci neprodleně začínají

vytahovat svoje mobilní telefony a horečnatě jezdí palci po displejích. Jake nikdy neví, zda si ověřují její konstatování, sdílejí bezdeché výkřiky údivu na sociálních sítích anebo prostě dělají něco, co s prohlídkou vůbec nesouvisí.

„Tyto stromy fungují jako obří vzduchové filtry,“ pokračuje. „Jejich jehličí absorbuje prach, uhlovodíky a další toxické částice a vydechuje čistý kyslík, bohatý na fytoncidy, chemikálie, o nichž bylo zjištěno, že u lidí snižují krevní tlak a zpomalují srdeční tep. Jediná z těchto dospělých douglasek dokáže denně vygenerovat tolik kyslíku, kolik za tu dobu spotřebují čtyři dospělí lidé.“ A po těchto slovech začínají Poutníci natáčet na mobily sami sebe, jak se zhluboka nadechují nosem.

Třebaže má Jake čistě teoreticky dovoleno zmínit se o stále nevladatelnějších prašných bouřích, nikdy nesmí podle politiky Katedrály hovořit o jejich příčině, již je Velké skomírání – vlna plísňových chorob a zamoření hmyzem, která se před deseti lety převalila přes světové lesy a zdecimovala je hektar po hektaru. Poutníci si sem přišli odpočinout a aspoň na chvíli na Skomírání zapomenout, a je náplní její práce (a pracovních příležitostí, jak si Jake dobře uvědomuje, je v současné době opravdu nedostatek) zajistit, aby tomu tak opravdu bylo.

A tak tedy poslušna svých instrukcí opatrně odvádí Poutníky dalších pár kilometrů západním směrem, ke skupině skutečně starých obrů, jejichž kmeny přesahují svou šířkou středně velký osobní automobil. Jsou to stromy tak obrovské a velkolepé, že vypadají až neskutečně, jako filmové rekvizity či snad uměle vztyčené pomníky. V přítomnosti těchto kolosů hovoří Poutníci ztišenými, uctivými hlasy. Oficiální politikou Holtcorpu je mluvit o lese jako o *Katedrále* a o jejích návštěvnících jako o *Poutnících*. Podle Knuta, nejstaršího lesního průvodce na Greenwood Island a Jakeina nejbližšího přítele, je to proto, že les byl prvním (a nyní je možná posledním) chrámem. V době, kdy ještě letenka nestála celoroční plat,

navštívila Jake v rámci výměnného studijního pobytu Řím. V pilířích a sloupových přesásních jeho staveb viděla jen zakřivené větve a sukovité kmeny. Listy tvořená oblá kopule mešity, k nebi se vypínající věžičky opatství, žebrová klenba katedrály – existuje snad na světě církev, jejíž sakrální stavby nebyly navrženy na základě inspirace stromy?

A teď Poutníci ve skutečnosti začínají bez jakékoliv ironie či zahánění na dlouhou dobu hladit kůru a objímat kmeny. Ve svých informačních balíčcích mají instrukce, aby ke stromům nepřistupovali moc blízko, protože jejich váha stlačuje půdu kolem kmenů, což vede k tomu, že kořeny pak nejsou schopny nasáknout potřebné množství vody. Jake však drží jazyk za zuby a jen se dívá, jak jsou ti lidé se stromy v těsném kontaktu, jak si pořizují snímky a vdechují chlorofylem nasycený vzduch s vážností, která je zčásti divadlem a zčásti ryzí vděčností, ačkoliv je pro ni často obtížné jedno od druhého rozlišit. Brzy nato ji zahrnou neskutecnými technickými otázkami: „Takže kolik vlastně celá tahle věc *váží*!“ zeptá se muž se středozápadním přízvukem. „To mi připomíná dobu, kdy jsem byla malá holčička,“ pronese investiční bankéřka něco nad padesát, objímající mechem porostlý zerav.

Ačkoliv se zdá, že je většina Poutníků úchvatností zeleně, která je obklopuje, nadšená, pár z nich jako by bylo zmatených a nijak zvlášť nadšených. Jake pozoruje malého muže ze středozápadu, jak pokládá dlaně na kůru douglasky tisolisté, vzhlíží do její koruny a snaží se cítit bázeň. Ona však vnímá jeho zklamání. On i ostatní se brzy opět uchýlí ke svým telefonům, aby v nich našli úlevu či rozptýlení. Tohle se dalo očekávat. I když zaplatili tučné sumy za vstupenky do Katedrály a přežili potupné podmínky dopravy, které přišly ruku v ruce se Skomíráním, vřady se najde pár takových, již nedokážou uniknout pocitu nátlaku, jak uvolněně by se *měli* v těchto chvílích cítit, a jak draze je přijde to, že se jim to nepodařilo.

Bylo by tak snadné začít Poutníky urážet, ale Jake je zároveň lituje. Nezůstala snad zde na Greenwood Island ze stejného důvodu? Aby pobytem mezi jeho stromy získala něco vzácného a vyživujícího, aby mohla dýchat zdejší čistý vzduch a cítit zde uprostřed zeleně menší beznaděj? Na Pevnině žijí Poutníci v opulentních klimatizovaných věžích, které je chrání před žebrolamem – novým kmenem tuberkulózy, endemickou chorobou řádící v prachem se dusících slumech celého světa, pojmenovaným podle kašle, který láme žebra jako třísky na podpal, především u dětí –, a přesto stále přijíždějí do Katedrály a hledají zde cosi nepopsatelného, co v jejich životech chybí. Přečetli si článek o zdravotní prospěšnosti *šimrin-joku*, což je japonský název pro „lesní terapii“. Poslechli si podcast o tom, jak pouhých několik hodin strávených mezi stromy ztrojnásobí jejich kreativitu. A tak jsou tady, aby se nechali léčit, i když jen nakrátko, a kdyby Jake nebyla zabředlá do dluhů ze studentské půjčky a kdyby nezakotvila v žalostně nevýnosné kariéře botaničky, s radostí by byla jednou z nich.

Když si všimne hlídky strážců parku procházející mezi zeravy v dálce, opatrně navede Poutníky do oblasti tábořiště, pojmenovaného michelinskou hvězdou oceněným šéfkuchařem resortu jako „Luxusní dřevorubecký kemp“. Tam je čeká občerstvení a dnes to budou ručně připravené hot-dogy s kečupem z lišek a další bio pochutiny. Zatímco Jake sleduje, jak si pořizují snímky svého jídla, zalétnou její oči k jednomu z Poutníků, který sedí stranou od ostatních. Oči mu zakrývají velké sluneční brýle a kapuci staromódní mikiny má staženou hluboko do čela. Je bohatý, bezpochyby nějaký řídicí pracovník Holtcorpu nebo snad herec, ačkoliv Jake by byla posledním člověkem, který by se to dozvěděl. Protože ve své zaměstnanecské chatce nemá monitor – kvůli splátkám studentské půjčky jí nezbyvá dost peněz na to, aby si mohla pořídit internet –, zřídka kdy takové slavné návštěvníky letoviska pozná. Přesto však lze identifikovat skutečné celebrity podle typického povzneseného ovzduší,

kteřé z nich vyzauřuje, aury pramenící z jejich přeuvěděčení, že se dopracovali k hlubšímu spojení se světem než obyčejní lidé jako ona.

Po obědě Jake doprovodí Poutníky k velkému finále prohlídky, k největšímu stromu na Greenwood Island, kde je uzemní poetickým proslovem, který si před lety sama napsala a naučila se jej zpaměti. „Mnohé ze stromů v Katedrále jsou přes dvanáct set let staré. Což znamená, že jsou starší, než kam sahají naše rodokmeny, starší než většina našich jmen. Starší než současné formy našich vlád, dokonce starší než některé z našich mýtů a ideologií.

Jako třeba tento,“ řekne a položí dlaň na třicet centimetrů tlustou kůru nejvyšší douglasky tisolisté na ostrově, dech beroucí strom, kterému společně s Knutem tajně dali přezdívkou „Boží prostředník“. „Tento sedmdesát metrů vysoký titán byl již pětáctyřicet metrů vysoký, když Shakespeare usedl a namočil brk, aby začal psát *Hamleta*.“ Odmlčí se a sleduje, jak skupinu přemáhá stoická vážnost. Na svá slova klade přehnaný důraz, ale kocovina již pominula a Jake konečně nalezla svůj řečnický rytmus. A když se do svého proslovu pustí, nejde jí o nic menšího než uchvátit Poutníky zázračností veškerého stvoření. „Každým rokem svého života tento strom zesiluje svou kůru a vytváří nový letokruh z rostlinného pletiva, které obepne letokruh vzniklý v předchozím roce. To znamená dvanáct stovek letokruhů v jádru kmene, což je dost na to, aby byl schopen udržet svoji jehličnatou korunu vysoko nad zemí.“

Sotva domluví, vzhůru k obloze vystřelí ze zadní části skupiny ruka, na jejímž zápěstí se lesknou silné, volně visící rolexky. „Nějaký dotaz?“ zeptá se Jake.

„Jakou má podle vás jeden z těch stromů *cenu*?“ zeptá se celebrita, mnoucí si bradu mezi palcem a ukazovákem. „Jeden strom. Přibližně.“

Běžně by z takového přístupu svědčícího o nesmírné kapitalistické hrabivosti vycouvala. Avšak otázka přicházející od toho obličje, zpoza dokonale rovných zubů, které ve skutečnosti připomínají perly, zní skoro vtipně.

„Ach, to vám opravdu nejsem schopná říct, pane,“ odpoví vážným tónem. „Tyto stromy jsou pod přísnou ochranou Holtcorpu –“

„Prostě hodte nějakou cifru,“ naléhá muž.

Jako lesní průvodkyně se Jake obvykle řídí radou svého zaměstnavatele, aby s Poutníky neudržovala delší oční kontakt, aby se nesažila pochopit či ovlivnit jejich vnímání skutečnosti – nyní však troufale pohlédne do zelenkavých hlubin mužových slunečních brýlí. „To záleží...“ odpoví.

„Na čem?“

„Na tom, kdo by chtěl takový strom koupit. Máte ještě nějaké další dotazy?“

„Chcete se se mnou vyfotit?“ zeptá se celebrita těsně předtím, než se vydají na zpáteční cestu. Řekne to, jako by jí nabízel nějakou nesmírně cennou věc. Jake přikývne a muž se postaví těsně vedle ní před Božím prostředníčkem, natáhne před sebe rolexkami ověšenou ruku s mobilem a tvář nastaví doprostřed displeje. Neví, že nechat se zvětčňovat na fotografiích a selfies, které si Poutníci tak rádi pořizují, je pro lesní průvodce ponižující, ovšem podle své pracovní smlouvy jsou povinni je vytrpět. Pro Jake je to rozhodně ta nejméně oblíbená část její práce. Stačí pomyslet na všechny ty fotografie, pro které musela pózovat během devíti let strávených zde na ostrově, jimž musela se sebezapřením jako bezplatný bonus věnovat svůj pokojný úsměv, jen aby se kratičce objevila v zářivých cestovatelských životech druhých.

„Jak se jmenujete?“ zeptá se celebrita, roztahující palcem displej. „Připnu to k tomu.“

Jen proto, že se to od ní žádá, mu to Jake řekne.

Zpoza okraje jeho slunečních brýlí se zvedne obočí. „Jste tady s tím nějak spřízněná?“ řekne muž a opíše prstem kolečko, což znamená: *k tomuhle všemu?*

Jake zavrtí hlavou. „Nikdo z mé rodiny nežije,“ odpoví. „A i když ještě žili, s majiteli tohoto ostrova neměli nic společného.“